

використанням системного підходу, а також подано рекомендації з їхнього рішення.

На відміну від інших праць, розглядаємо зі системного погляду причини проблем термінології в лісовій галузі. Актуальність цих проблем збільшується з огляду на посилений розвиток комп'ютерних програм автоматизованого перекладу. Багатозначність понять, що існує в сучасних електронних словниках, не дає змоги отримати правильного прямого і зворотного перекладу технічного тексту.

Мовний бар'єр по-різному намагалися долати на різних історичних етапах розвитку міжнародної торгівлі деревиною. Зокрема, для вирішення цієї проблеми використано латинську мову. Цей підхід виявився дуже ефективним і поширився в дендрології, біології та багатьох інших науках. Сьогодні латинську мову вдало застосовують у стандартах на лісоматеріали для опису порід деревини та її вад дендрологічної й біологічної природи.

Для України актуальність проблеми перекладу має особливу значущість внаслідок гармонізації національних стандартів з європейськими й міжнародними. Оскільки в галузі стандартизації лісоматеріалів дуже мало фахівців, які досконало володіють двома й більше мовами, технічний комітет ТК 18 "Лісові ресурси" залучав для гармонізації фахівців, які недостатньо добре володіють іншою мовою, але можуть правильно передавати зміст іноземного тексту рідною мовою.

У таких обставинах фахівець має змогу вибрати з великої кількості синонімів саме той, що найточніше відображає зміст поняття. Однак цей спосіб непридатний для значно складнішого зворотного перекладу. Проблема мовного бар'єру є актуальною у сфері міжнародної стандартизації лісоматеріалів.

Вона існує тому, що відсутня мова міжнародного спілкування, подібна до латинської. Важлива причина – відсутність у країнах-членах ISO/TC 218 розуміння необхідності розрізняти літературну (розмовну) і офіційну (державну) мови. Офіційна мова країни повинна бути основою для правильного двостороннього комп'ютерного перекладу стандартів.

Література

1. Чупіліна Є.І. Місце терміна в лексико-семантичній системі мови / Є.І. Чупіліна. – Вінниця, 1982. – С. 25-31.
2. Дерев'яно В. Роль термінології у стандартизації лісоматеріалів / В. Дерев'яно. – К., 2007. – С. 38-41.
3. Васькіна Н.В. Облік системного характеру лісотехнічної лексики / Н.В. Васькіна // Вісник РДПУ ім. А.І. Герцена. – 2009. – № 102. – С. 138-140.
4. Шегельман І.Р. Бизнес-словарь лесной промышленности / И.Р. Шегельман. – СПб. : Изд-во "Профи-информ". – 2005. – 512 с.

Рыдаш В.М. Актуальные проблемы систематизации лесотехнической терминологии в концепции перевода

Изложены основные принципы систематизации лесотехнической терминологии, рассмотрены проблемы терминологии в стандартизации лесоматериалов, представлены место и роль терминов в единой языковой системе. Добавлен анализ инвариантного значения термина-синонима, описан структурно-смысловый анализ терминов и лексическая система подязыка лесной отрасли.

Ключевые слова: терминополь "лес", системный подход, лесотехнический подязык, стандартизация лесоматериалов.

Rydash V.M. Actual problems of organizing forestry-engineering terminology concept of translation

The main principles of forestry-engineering terminology systematization, the problems of terminology standardization of equipment, the place and role of terms in a single language system are given. Invariant meaning analysis of the terms-synonyms are described, the structural and semantic analysis of terms and lexical timber system are added.

Keywords: term-field "wood", system approach, forest-logging sublanguage, timber standardization.

УДК 347.77

Аспір. Я.О. Топільницька¹ – Львівська державна фінансова академія

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Проаналізовано методичні підходи до оцінювання інтелектуального капіталу підприємства. Систематизовано і типологізовано методи оцінювання інтелектуального капіталу. Зроблено порівняльний аналіз діючих методик оцінювання та виявлено головні проблеми виміру інтелектуального капіталу. Запропоновано рекомендації щодо визначення критеріїв оптимального вибору та практичного використання методів оцінювання інтелектуального капіталу.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, методи оцінювання інтелектуального капіталу, методи прямого вимірювання інтелектуального капіталу, методи підрахунку балів, методи ринкової капіталізації, методи відображення активів основних фондів.

Актуальність дослідження. Визначальним чинником забезпечення конкурентоспроможності сучасних економік є інтелектуальний капітал, оскільки розвиток технологій привів до того, що основними конкурентними перевагами підприємств стали співробітники, їх знання, досвід, вміння, навички та інтелектуальні продукти, створені ними. Тому пріоритетним завданням, актуальним для всіх підприємств, є ефективне управління інтелектуальним капіталом.

Для управління інтелектуальним капіталом і отримання економічних вигод від нього, необхідно ідентифікувати компоненти, що входять до його складу, та оцінити ефективність їх використання. Оцінка інтелектуального капіталу дає змогу визначити реальну вартість компанії, що є необхідним для інформаційних потреб зовнішніх користувачів, прийняття раціональних управлінських рішень.

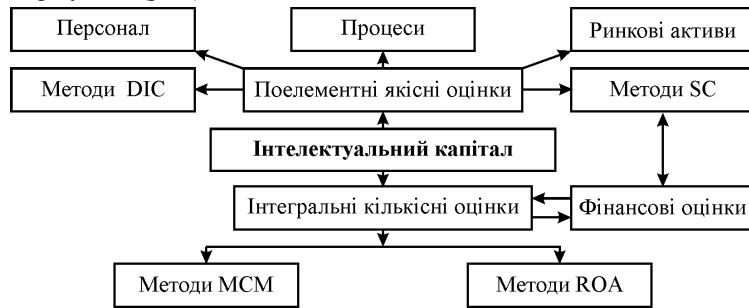
За останнє десятиліття інтелектуальний капітал став об'єктом багатьох досліджень. Значний внесок у становлення теорії інтелектуального капіталу здійснили П. Друкер, Л. Едвінсон, В. Іноземцев, М. Мелоун, Т. Стюарт та ін. Однак в Україні питання побудови інституту інтелектуального капіталу ще недостатньо висвітлене. Через це більшість вітчизняних компаній не можуть адекватно оцінити свої активи та сформувану виважену стратегію управління

¹ Наук. керівник: доц. Н.С. Ситник, канд. екон. наук – Львівська ДФА

підприємством, що істотно послаблює їх конкурентні переваги на внутрішньому і зовнішніх ринках.

Метою дослідження є виявлення основних характеристик універсальної методики оцінювання інтелектуального капіталу підприємства, заснованої на існуючій методичній базі.

Результати дослідження. У сучасній вітчизняній та зарубіжній практиці застосовують безліч методів оцінювання інтелектуального капіталу [1]. Розгляд запропонованих дослідниками методичних підходів дав можливість їх класифікувати (рис.).

Рис. Типологія методів оцінювання інтелектуального капіталу

1. Методи прямого вимірювання ІК (Direct Intellectual Capital methods (DIC)).
2. Методи підрахунку балів (Scorecard methods (SC) [2, 3]).
3. Методи ринкової капіталізації (Market Capitalization Methods (MCM)).
4. Методи відображення активів основних фондів (Return of assets methods (ROA)).

Застосування методів першої і другої групи дає змогу оцінити по елементний склад інтелектуального капіталу (оцінка персоналу, структурних (управлінських) активів та ринкових активів) у грошових або натуральних вимірниках. Під час використання методу DIC параметри інтегральних оцінок відображаються у грошовому вимірі, а під час використання методу SC – у балах [1, 4]. Методи MCM та ROA належать до інтегральних оцінок і вимірюються у грошовому еквіваленті.

Однією із найоптимальніших методик оцінювання інтелектуального капіталу у світовій практиці вважають "Skandia Navigator". Застосування методики "Skandia Navigator" передбачає побудову матриці, яка складається з 73 показників і має вигляд комп'ютерної програми [1]. Інтелектуальний капітал за цією методикою оцінюють за показниками п'яти сфер діяльності підприємства: фінанси, процеси, клієнти, людський капітал, оновлення та розвиток. За її допомогою оцінюється вплив людського капіталу на бізнес-процеси, відносини з клієнтами, НДДКР та створення інноваційних продуктів і послуг, що підвищують ринкову вартість суб'єктів господарювання. Переваги методики: можливість стежити за змінами показників, створення умов для навчання та підвищення кваліфікації персоналу, набуття фінансових, технологічних, інформаційних, інноваційних та конкурентних переваг суб'єктів

господарювання; недоліки – відсутність опису зв'язків та взаємовпливів між п'ятьма зазначеними вище сферами діяльності суб'єктів господарювання [5].

Досить поширеною методикою оцінювання інтелектуального капіталу є модель Нортон-Каплана, яка належить до методів SC та змішаних методик оцінювання, які поєднують фінансові показники з бальними оцінками клієнтів, розвитку, навчання та бізнес-процесів [1, 4, 5]. За умови використання методики Balanced Scorecard (BSC – Збалансованої системи показників) інтелектуальний капітал підприємства оцінюють за чотирма складовими – фінанси, маркетинг, внутрішні бізнес-процеси, навчання та зростання. До переваг моделі можна віднести: швидке застосування на практиці, легке встановлення причинно-наслідкових зв'язків між показниками різних сфер, можливість ефективного використання інтелектуального капіталу суб'єктів господарювання. Однак показники, що формують цю систему, залежать від компетенції суб'єктів господарювання, тому впровадження BSC потребує постійної адаптації до змін зовнішнього середовища [1, 4].

У закордонній економічній практиці для виміру інтелектуального капіталу підприємства нерідко застосовують й інші методи, зокрема: метод оцінювання вартості нематеріальних активів, розроблений Карлом Еріком Свейбі, монітор нематеріальних активів Celemi (Celemi Monitor) [4].

Монітор інтелектуального капіталу, за К.Е. Свейбі, передбачає розподіл інтелектуального капіталу на три компоненти: компетенція людей, зовнішня та внутрішня структури. Кожен із наведених елементів пов'язується з чотирма характеристиками підприємства: швидкістю зростання, інноваційністю, ризикованістю та ефективністю [6]. Головними перевагами монітору є: збір внутрішньої та зовнішньої інформації щодо змін основних показників інтелектуального капіталу; формування процесу перетворення знань в інструмент створення додаткових цінностей з допомогою компетенції співробітників [7]. Під час використання зазначеного методу головну увагу зосереджують на компетенції співробітників, що дає змогу визначити спроможність підприємства до пришвидшення інноваційного розвитку, однак залишається поза увагою внутрішня та зовнішня структура і сфера фінансів, що й формує головні недоліки монітору Свейбі.

Монітор нематеріальних активів Celemi виділяє три напрями оцінювання інтелектуального капіталу: клієнти, компанія, люди. Методика дає змогу отримати інформацію про розвиток компанії. Проте, як і попередні, вона не позбавлена своїх недоліків, і головним з них є відсутність універсальних параметрів оцінювання інтелектуального капіталу.

Порівнюючи розглянуті методичні підходи, легко помітити, що всі вони мають свої переваги і недоліки. Тому під час виміру інтелектуального капіталу доцільним є поєднання різних методик для досягнення найдостовірнішого результату. Таке поєднання сприятиме вирішенню завдань за напрямками, цінність яких визначається метою дослідження та діагностикою стану.

Аналіз описаних методик дає змогу визначити такі критерії оптимального вибору та практичного використання методів оцінювання інтелектуального капіталу для визначення його потенціалу:

- по-перше, методика повинна відображати всі часові та просторові характеристики діяльності суб'єктів господарювання та бути адаптованою до реального застосування на практиці;
- по-друге, вона повинна враховувати і давати характеристику всім складовим інтелектуального капіталу (інтелектуальної складової людського, структурного та споживчого капіталу);
- по-третє, методика має давати оцінку інтелектуального капіталу як у кількісному, так і в якісному вимірі;
- по-четверте, у ній мають бути враховані показники, які здатні виявити існування синергії, яка зумовлює збільшення позитивного результату, що вимірюється;
- по-п'яте, цінність інтелектуального капіталу має визначатися у межах конкретної стратегії розвитку фірми.

Висновки. Існує безліч методів виміру інтелектуального капіталу, які доцільно систематизувати у чотири групи: методи прямого вимірювання інтелектуального капіталу; методи підрахунку балів; методи ринкової капіталізації; методи відображення активів основних фондів. Однак, незважаючи на всю різноманітність, дотепер не існує загально визнаного методу оцінювання, який давав би точну характеристику інтелектуального капіталу, а це створює проблеми стосовно дослідження його динаміки та обліку. Розгляд існуючих підходів дав змогу визначити такі критерії оптимального вибору та практичного використання методів оцінювання інтелектуального капіталу: методика повинна відображати всі часові та просторові характеристики діяльності суб'єктів господарювання та бути адаптованою до реального застосування на практиці; має враховувати і давати характеристику всім складовим інтелектуального капіталу; характеризувати стан інтелектуального капіталу як у кількісному, так і в якісному вимірі; у ній мають бути враховані показники, які здатні виявити існування синергії; цінність інтелектуального капіталу має визначатися у межах конкретної стратегії розвитку фірми.

Література

1. Крикун Н. Методичний інструментарій оцінки інтелектуального капіталу підприємства / Н. Крикун, О. Верегеникова. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=44081.
2. Андрусенко Т. Стратегія управління знаннями підприємства / Т. Андрусенко. [Електронний ресурс]. – Доступний с http://www.knowledgeboard.com/download/3767/KM_STRATEGY.RTF.
3. Андриссен Д. Невесомое богатство. Определите стоимость вашей компании в экономике нематериальных активов / Д. Андриссен. [Електронний ресурс]. – Доступний с <http://www.cfin.ru/fin>.
4. Кофман А. Модели для исследования скрытых воздействий / А. Кофман, Алуха Х. Хил. – Мн. : Изд-во "Высш. шк.", 1993. – 160 с.
5. Спиридонова Е.А. Анализ современных моделей управления интеллектуальным капиталом и максимизация стоимости предприятия / Е.А. Спиридонова // Вестник Санкт-Петербургского университета. – Сер. 5: Экономика. – 2008. – Вып. 3. [Електронний ресурс]. – Доступний с http://www.econ.spb.ru/wps/wcm/resources/file/ebab6f44a211274/122-130_3_2008.pdf.
6. Волощук Л.О. Методичні основи оцінки інтелектуального капіталу машинобудівного підприємства / Л.О. Волощук, Л.В. Скороходова, О.М. Церковна // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. – Одеса : Вид-во ОНЕУ. – 2011. – Вип. 3 (43). – С. 220-226.

7. Мойсеєнко І.П. Управління інтелектуальним потенціалом / І.П. Мойсеєнко : монографія. – Львів : Вид-во "Аверс", 2007. – 304 с.

Топильницька Я.А. Методика оцінки інтелектуального капіталу

Проанализированы методические подходы к оценке интеллектуального капитала предприятия. Систематизированы методы оценки интеллектуального капитала. Сделан сравнительный анализ действующих методик оценки и выявлены основные проблемы измерения интеллектуального капитала. Предложены рекомендации по определению критериев оптимального выбора и практического использования методов оценки интеллектуального капитала.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, методы оценки интеллектуального капитала, методы прямого измерения интеллектуального капитала, методы подсчета баллов, методы рыночной капитализации, методы отражения активов основных фондов.

Topilnytska Ya.O. Methodical of estimation of intellectual capital

Theoretical approaches to the evaluation of intellectual capital. Systematized methods for evaluating intellectual capital. The comparative analysis of existing methodologies to assess and found major problems of measuring intellectual capital. Recommendations on criteria of optimal choice and practical use of methods for assessing intellectual capital.

Keywords: intellectual capital, intellectual capital evaluation methods, methods of direct measurement of intellectual capital, methods of scoring, methods of market capitalization, the methods the assets of fixed assets.